

Beszélgetés Kövér Lászlóval, a Fidesz alelnökével

Fásult március

Még a rendszerváltást megelőző időszakban is a fiatalok ünnepének számított március 15. Érthető ez, hiszen a tavasz az újjászülető természet elsősorban a fiatal szíveket dobogtatja meg, és közismert az ifjúság szerepvállalása is az ünnepelt eseményekben. Bár a Fidesz szabadulni próbál a generációs párt bélyegétől, mégis soraiban található a legtöbb igazán fiatal politikus. Ezért kértük meg Kövér Lászlót, a Fidesz alelnökét, fejtse ki véleményét az ünnepéről, a polgárosodásról és az értelmiség szerepvállalásáról ebben a folyamatban. Sajnos, a kormány legutóbbi döntései miatt a beszélgetés hangulata nem sikeredett maradéktalanul ünnepélyesre.

— **Mit jelent 1848. március 15-e egy fideszes politikai számára 1995-ben?**

— Március 15-e a Fidesz számára mindig is a legfontosabb ünnep volt. Már a párt gyökerei is ide nyúlnak vissza, hiszen ez a nap az egyetemi ifjúság és a szakkollégiumok számára az akkori rendszerrel való szembenállás legfőbb szimbóluma volt. A márciusi ifjak polgári szabadságjogokért folytatott küzdelme abban az időben is nagyon sok aktualitást tartalmazott. Az ünnepelés, a demonstráció a mának szült akkor is, és ma is. A különbség csak annyi, hogy 1990 óta ez a nap a szembesülés napja azokkal az értékekkel, amelyeket március 15-e hozd, és amelyeket minden párt befűtött a programjába. Lehetőséget teremt az ünnep a számvetésre, s arra, hogy ki mennyit tudott érvényesíteni ezekből az értékekből a kormányban, az ellenzékben.

Egzisztenciális biztonság

— **A legfőbb érték nyilvánvalóan a polgári Magyarország megteremtése. Mit jelent ma az, hogy polgári, hiszen annyiféle értelemben használják ezt a kifejezést?**

— Sokféle értelmezési lehetőség adódik még az önmagukat polgárinak nevező pártokon belül is. Nyilván van egy marxista osztályszemléleten alapuló megközelítés, amely más társadalmi csoportokkal szemben a tulajdonnal rendelkezőket tartja polgároknak. Ebben a szűk értelemben Magyarországon csak nagyon kevés polgár él, és belátható időn belül a társadalom széles rétegei nem is számíthatnak arra, hogy ilyen értelemben polgárokká váljanak. Egy másik, szélesebb fogalmi körben polgári mindaz, amiben az Elbától nyugatra található államok társadalmi különbözőségei vannak. Amikor 1990-ben egy polgári társadalom modelljét próbáltuk felvázolni, a már említett nyugati minták valószínűsítették a modellként adódott. Akkor sem definiálta senki, mégis mindenki tudta, mit ért polgári alatt: mindazon értékeket, amelyek akkor Magyarországon hiányoztak. Még tárgyaló értelemben, számomra polgár minden ember, aki elegendő egzisztenciális biztonsággal rendelkezik ahhoz, hogy a kultúra — azon belül pedig a politikai kultúra — befogadjává váljon, képes önálló politikai döntéseket hozni, s tud választani az élet bármely területén kínálkozó lehetőségek közül. Ebből következően az autonóm személység társadalmi méretű kifejlődése vezet el a polgárosodáshoz, szemben a bérmunkás-alattvaló megközelítéssel.

— **Említette, hogy az 1848-ban célként kitűzött polgári szabadságjogok még ma is fel-**

tűzhetők egy-egy politikai párt zászlajára. Mi valósult meg ön szerint a 12 pontból, és miért kell még ma is harcot folytatni?

Korrekt demokrácia

— Szerencsére több minden megvalósult. Senki sem vonhatja kétségbe, hogy hazánkban korrekt parlamentáris demokrácia működik. Az idegen csapatok kivonultak országunk területéről. Magyar katonák 1848 óta csak nagyon rövid ideig tartózkodtak idegen földön, bár az is igen sajnálatos és szomorú következményekkel járt. Vannak azonban ma is olyan pontok, melyekért kemény küzdelmet kell folytatni, mert nem vagyunk csak tökéletlen formában valósultak meg. Ide sorolnám az egyenlő köztelherviselés kérdését. Természetesen ez ma már egészen más tartalommal bír, de milliók érzik úgy, hogy — ellentétben másokkal — igazságtalanul és aránytalanul nagy terheket cipelnek. Nyilván ez az adórendszer hiányosságaival függ össze, mert azokra a vállalkozókra, akikre számítani lehet a jövő polgárosodó társadalmának megteremtésében, szintén igazságtalanul nagy terheket hárít a gazdaság mai állapota. A probléma az, hogy még elméletileg sincs tisztázva Magyarországon, mit is jelentene az egyenlő köztelherviselés, milyen célok érdekében és milyen módon lehetne ezeket a terheket elosztani.

A sajtószabadság és hiánya

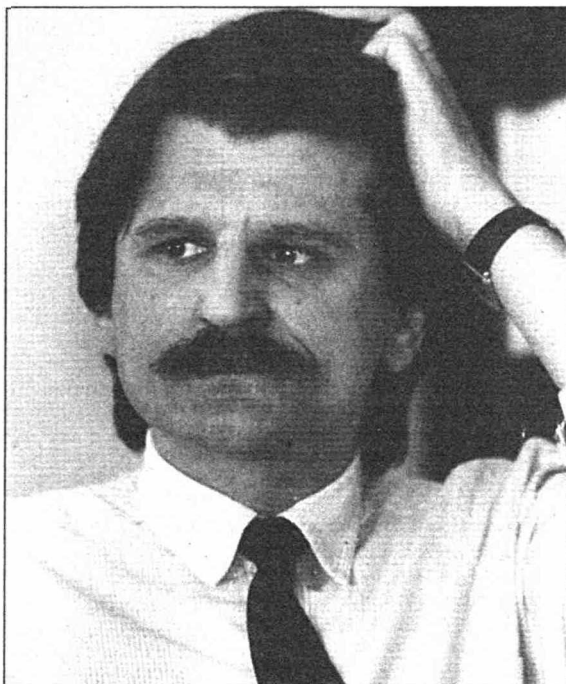
Nem vagyok elégedett a sajtószabadsággal sem. Formális értelemben a lapalapítási szabadság, a cenzúra hiányát tekintve valóban szabad a sajtó hazánkban. De szerintem a cenzúra hiánya kevesebb, mint az igazán sajtószabadság. A sajtót igenis korlátozzák, méghozzá súlyos mértékben, a politikával összefüggő gazdasági erőktől. Elméletben azonban némi ellen-súly érzékelhető, ugyanis az egymással szemben álló politikai erők egyaránt maguk mögé állíthatnak bizonyos gazdasági tényezőket. Bár erről sem lehet igazán beszélni. Ezenkívül nap mint nap tetten érhető a szakmai és morális normarendszer hiánya. Ez szintén szűkíti a sajtószabadságot. Az elektronikus médiumokkal kapcsolatban végező tanácsatlan minden politikai erő. Nem tisztázott, mit is jelent a közszolgálatosság, s a hangzatoságon túl mi a minimális mércé. Mivel a demokrácia alapvető léte a sajtószabadságtól függ, ennek értelmében ez a demokrácia korlátozottnak tekintendő még ma is, mert a sajtószabadság tartalma tisztázatlan.

— **A polgárosodás alapfeltételeként említette a kultúra befogadására való képességet. Manapság viszont vita folyik arról**

is, milyen kultúrát kellene befogadnunk. Újra megjelent a politikai szótárakban a kultúrharc fogalma. Ön szerint beszélhetünk-e ilyen harcokról, és ha igen, kik a szemben álló felek?

— Az, hogy a kultúrharc megletéről éles vita folyik, már maga a kultúrharc. Ez a vita tehát értelmetlen. Ha a kultúra munkásai közül csak néhányan gondolják úgy, hogy vannak kérdések, melyeket nem lehet konszenzus útján tisztázni, akkor az már tényleges harc, mely kettős természetű. Szűkebb értelemben a

azok, akik ezt most erőltetik, védett helyzetben vannak: az ő gyerekeiknek nem kell attól félniük, hogy anyagi vagy bármilyen más okból lemaradnak a versenyben. A legjobb iskolákba kerülhetnek, a munkaerőpiacon pedig élvonalbeli pozíciókat foglalhatnak el. Az sem mellékes, milyen pénzeket engedünk be erre az alulfinanszírozott területre. Arról szólnak a szóoklakok, hogy az állam semleges ebben a kérdésben. Közben magántőkés csoportok bizonyos világnézeti irányzatokat preferál-

Fotó: Németh Gabriella/Esti Hírlap

gyökere finanszírozási kérdésekben keresendő. Az elmúlt évtizedekhez képest szűkülő forrásokkal ugyan, de csak az állami mecenatúra létezik. Ezekért a szűkülő forrásokért rendkívül kiéleződött a konkurenciaharc. A különféle iskolák, szektorkörök közötti küzdelem természetesen áttevődik a politika területére is. Sajnálatos az a közép-európai hagyomány, hogy a kultúra sokszor lefedti, sőt helyettesíti a politikát. A legfontosabb tehát az, hogy szétváljanak ezek a funkciók. Rendkívül nagy problémát jelent egyes intézményvezetők leváltásának módja, de ennél nagyságrendileg még nagyobb gond a közoktatás területén észlelhető sok-sok nehézség. Úgy látom, hogy a jelenlegi nagyon szűk elit érdekeire támaszkodó, úgynevezett „liberális” felfogás érvényesül, s általa a nem létező esélyegyenlőség dacára kemény, kegyetlen versenyt próbál meg-honosítani az oktatásban is.

Nem számol azzal a kockázattal, amit egy ilyen, egyre elszegényedő társadalom jelent. A tömegek számára ugyanis egyszerűen mindenkorra elvesz a mobilizáció esélye. A felvázolt iskolaszerkezeti változtatások pedig a két világháború közötti iskolaszerkezetét idézik, amely visszahozná az azóta nagyon sokszor átkozott társadalmi viszonyokat.

va esetenként milliárdokat fektetnek be, vagy akarnak befektetni a lerongyolódott oktatásba. Az említett jelenség évekre meghatározhatja az iskolapadokat elhagyók kultúrához való viszonyulásának módját.

Az ördög és a részletek...

— **Az ön által elmondottak is mutatják, milyen élesen elváltak egymástól a Fidesz és az SZDSZ oktatáspolitikai elképzelései. Hogyan lehet ennyire különböző véleményen két liberális párt?**

— Az ördög a részletekben lakozik. Amíg a viták csak általános szinten folytak, nem volt különösebb gond. Amikor viszont a problémák a maguk konkrétságukban kerültek napvilágra, azonnal mutatkoztak a markáns különbségek. De nem volt olyan tökéletes az egyetértés korábban sem, még ha a közvélemény számára ez nem tükröződött megfelelően. A mi álláspontunk kezdettől fogva az MSZP véleményéhez állt közelebb és nem az SZDSZ-éhez. Ez azon ritka kivétel egyike volt, amikor egyet tudtunk érteni az MSZP-vel. Másfelől azt is el kell mondanom, hogy az SZDSZ sem egészen azt az álláspontot képviseli, mint korábban.

— **Mindazon területeken, amelyekről a polgárosodással kapcsolatban eddig szót ejtetünk, feltételezhető az értelmiség aktív szerepvállalása. Tudja-e feljesíteni a mai magyar értelmiséget ezt a feladatot?**

Brutalitás, cinizmus

— Közép-Európában az értelmiségnek volt, van és lesz is bizonyos közvetítő szerepe a politikusok és választóik között. Értékteremtő és érték közvetítő funkciójukról is szokás beszélni. Az általam említett ezen folyamatok részei. Az elmúlt ciklusban az én magánvéleményem szerint ebben volt komoly vita között és az értelmiség egy jelentős csoportja között. Szerintem ezt a szerepet rosszul értelmezték, diszfunkcionálisá téve saját működésüket. A közvéleményt jelentősen befolyásoló erők nem voltak képesek hasznossá válni a magyar demokrácia és a polgári kultúra szempontjából. Mire alapozom ezt? A rendszerváltást megelőzően a fennálló rend fellazításában kétségkívül nagy szerepet vállalt az értelmiség. Sokan sodródtak közülmük, ami miatt hosszú ideig nem tudtak különbséget tenni a politikai és az értelmiségi szerepvállalás között. De azok is kettőslelkűségeben szenvedtek sokáig, akik nem lépték át ezt a küszöböt és megmaradtak a politikán kívül. Úgy gondolták, hogy direkt alakítóivá kell válniuk a politikának. Nem csupán újságírók estek ebbe a hibába, hanem szociológusok és más tudományterületek művelői is, különösen az SZDSZ és az MSZP táborába tartozók. Miért baj ez? Kiegyensúlyozott, egészséges értelmiségi viszonyok között mindehhez a világnézeti, ideológiai alap adott a lehetőség, hogy a maga értékeit megjelenítse, intézményesen kihordja, jelen legyen a társadalomban. Enélkül az értelmiség csak féldalasan működik, mindig valamelyik párt érdekköréhez csapódva segedhaddá degradálódik. Így nem tudja a társadalom számára hasznos és fontos kritikai funkcióját érvényesíteni.

— **Mit szól ön a kormány vasárnapi bejelentett „ünnepi” intézkedéseihez?**

— Elég sok rosszat el tudtam képzelni erről a kormányról, de az a brutális és cinizmus, amivel ezt az intézkedés-csomagot a társadalom képebe vágják, azért még az én képzeletemet is felülmúlta. Az a meggyőződésem, hogy a koalíció nem igazán tudja, mit cselekszik, nem tudja felmérni döntéseinek következményeit. Ma a gyermekek egyharmada el letámasztott a tervezett intézkedések, további egyharmadot sikerült átloknai szüleiikkel együtt a nyomorküszöbön. Ez a társadalom végleges kettészakítását jelenti. Vajon ez szerepelt-e az MSZP és a szociális érzékenység jelszavát zászlójukra tűző sza-

baddemokraták választási és nyolc hónappal ezelőtt elfogadott kormányprogramjában? Ezek a lépések egyszerűen tragikusak. Kizárt, hogy egy gazdasági válságból csak az ország tömeges elnyomorításán keresztül lehet kilábalni. A világ számos országa szolgált példát arra, hogy ebből a nyomorból aztán nem lehet kikászálódni. Aki csak ennyit tud, az inkább adja vissza mandátumát. Ráadásul a kormány és pártjai összevissza hazudoznak. Szekeres Imre a kormányülés előtt három nappal jelentette ki, hogy nem tervezték az életszínvonalat jelentősen csökkentő intézkedéseket. Vajon mire gondolt Szekeres úr? Ezek után ennek a kormányknak egyetlen szavát sem lehet elhinni. Nem egyeztettek még a koalícióban belül sem a döntés előtt. *Pető Iván* ezt azzal próbálta kivédeni, hogy mindez benne van a programban. Ez egyszerűen nem igaz, sőt az ellenkezője szerepel a dokumentumokban. Ebből is látszik, hogy nincsenek megfontolva ezek az intézkedések. Nincsenek kidolgozva a jogszabályok módosításai, háttástanulmányok sem készültek. Meggyőződésem, hogy ezeknek a családnak és nemzetellenes politikát tükröző döntéseknek sem a tartalmával, sem a bejelentés-módjával épelméjű ember nem ért egyet. Vajon megszűntek-e azok a gyerekek, akiknek minimális jólétet sem lehet biztosítani? Vissza tudnak-e menni dolgozni azok a családanyák, akik elvesztették jogosultságukat mindenféle járandóságra? Milyen bölcsödékbe iratják majd gyermekeiket, amikor sorra kénytelenek az önkormányzatok bezárni ezeket az intézményeket? Magánál van-e az a döntéshozó, aki ezeket a kérdéseket nem gondolta végig?

Nincs forradalmi hangulat

— **Visszatérve március 15. alappondolataihoz, milyenek általánosan a mai magyar társadalom hangulatát? Ha nem is kell fegyverrel a kézben barikádokon harcolni, felér egy forradalomnak a társadalmi-gazdasági nehézségek elviselése is. Felkészült-e erre hazánk lakossága?**

— Némi rezignáltság, fásultság tapasztalható az én meglátásom szerint. A legkevésbé sem érzem azt a radikálisuló, forradalmi hangulatot, ami egyébként várható lenne. Ez persze nem feltétlenül lesz így jövőre vagy két év múlva. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy ha másképp lesz, az jó, de azt sem, hogy a mostani állapot kielégítő. Inkább egy olyan március 15-t szeretnék már végre megélni, amikor föl sem vetődik senki fejében, hogy valakivel szemben, valaki ellen kellene rendezvényekre menni. Sajnos, azt gondolom, hogy ez az ünnep még nagyon messze van.

Gajdics Ottó